

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувача ступеня доктора філософії Сабадаш Наталії Володимирівни на тему: «Гуманітарна політика територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні»

052 «Політологія»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт Університету.

Актуальність дослідження зумовлена процесами децентралізації влади, які значно розширили повноваження громад у гуманітарній сфері, проте не забезпечили їх належною ресурсною спроможністю. В умовах збройної агресії та правового режиму воєнного стану гуманітарна політика стає критичним фактором національної безпеки, оскільки ігнорування культурних, освітніх та мовних питань призводить до глибоких суспільних криз. Формування науково обґрунтованого курсу вимагає синтезу європейського досвіду, вітчизняних історичних традицій та сучасних запитів громадян. Побудова дієвих механізмів управління на засадах «людиноцентризму» є необхідною умовою для забезпечення соціальних гарантій та успішної європейської інтеграції України. Таким чином, потреба у розробці ефективної державної гуманітарної політики на рівні територіальних громад визначає вибір теми, мети та практичну значущість дисертаційної роботи. Наукова новизна отриманих результатів полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо реалізації гуманітарної політики територіальних громад в умовах децентралізації влади та правового режиму воєнного стану в Україні.

Дослідження виконано в межах комплексної програми науково-дослідних робіт кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: 1) «Політичні процеси та публічне управління в умовах сучасних викликів і загроз» (№ держреєстрації 0119U103774), яка виконувалася на кафедрі упродовж 2019-2024 рр.; 2) «Забезпечення стійкості

політичної системи управлінської діяльності в умовах російсько-української війни та глобальної нестабільності» (№ держреєстрації 0124U004630), яка виконується на кафедрі з 2024 року.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення діяльності територіальних громад у системі місцевого самоврядування України щодо реалізації гуманітарної політики.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- систематизувати теоретико-методологічні підходи до вивчення та реалізації гуманітарної сфери;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення та інституціональні засади реалізації гуманітарної політики в Україні;
- охарактеризувати тенденції реалізації гуманітарної політики територіальних громад в Україні;
- здійснити політологічний аналіз стану та особливостей реалізації гуманітарної політики в Чернівецькій області;
- розробити науково-практичні рекомендації щодо удосконалення гуманітарної політики на національному, регіональному та локальному рівнях.

Об'єкт дослідження – діяльність територіальних громад України.

Предмет дослідження – гуманітарна політика територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні.

Методи дослідження. Методологія дослідження спирається на наукові підходи неоінституціоналізму, тому що саме вони дозволяють повною мірою охопити як формальні, так і неформальні аспекти процесів децентралізації влади, виявити інтереси ключових акторів, суб'єктів і агентів впливу, які залучені до здійснення процесів децентралізації влади, розглянути дії основних стейкхолдерів, які відповідно визначають її хід, зміст і результати. Також у дослідженні використовувались інші наукові підходи і методи, зокрема такі як метод дискурс-аналізу, контент-аналізу і метод кейс-стаді. Щодо застосування останнього, то за його допомогою вивчені окремі виміри процесів децентралізації влади та здійснення гуманітарної політики на прикладі не тільки всієї України, а й поглиблено в одній з територіальних громад –

Чернівецькій. Щодо застосування останнього, то за його допомогою вивчені окремі виміри процесів децентралізації влади та здійснення гуманітарної політики на прикладі не тільки всієї України, а й поглиблено в одній з територіальних громад – Чернівецькій. Вона досить важлива для розуміння проблем і отриманих результатів децентралізаційних процесів водночас у вимірах демократизації, гуманітарної політики та у безпековому аспекті гуманітарної політики. У дослідженні застосовувався порівняльний аналіз для зіставлення наукових праць, звітів, законодавчих актів та експертних думок пов'язані з темою дослідження. Окрім того, залучені інші кількісні та якісні методи досліджень, такі як вторинний статистичний аналіз та аналіз документів. Одними з найбільш важливих для вивчення процесів децентралізації влади є також теорії політичного представництва, у яких пояснюється, яким чином політичні інститути відображають множинність інтересів громадян в політичних рішеннях.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації

Основним науковим завданням дисертації є комплексне дослідження сучасного стану та перспектив реалізації гуманітарної політики в Україні та зокрема, у Чернівецькій області в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. Також, запропоновано конкретні шляхи удосконалення місцевих програм у гуманітарній сфері, а саме: адаптацію до потреб громадян в умовах правового режиму воєнного стану, покращення координації між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також забезпечення належного фінансування.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Основні результати наукового дослідження полягають в удосконаленні теоретико-методологічних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо реалізації гуманітарної політики територіальних громад в умовах децентралізації влади, правового режиму воєнного стану в Україні.

Уперше:

– проаналізовано реалізацію гуманітарної політики України у період 2014-2024 років в умовах децентралізації влади в Україні, війни за незалежність України та правового режиму воєнного стану в Україні;

– проаналізовано сучасний стан реалізації гуманітарної політики в Чернівецькій області в умовах правового режиму воєнного стану в Україні;

– здійснено аналіз нормативно-правової бази гуманітарної сфери у період децентралізації влади та правового режиму воєнного стану в Україні, з'ясовано, що упродовж 10 років, наперекір викликам та загрозам, відбувалось впровадження реформ в освітній сфері, охороні здоров'я, молодіжній політиці, соціальній політиці, культурі. З'являються нові напрямки політики та посилюється акцент держави на ветеранській політиці, підтримці внутрішньо переміщених осіб, реінтеграції тимчасово окупованих територій та національній стійкості та національній безпеці;

– запропоновано власне визначення поняття «гуманітарна політика» як певної системи заходів, які спрямовані на забезпечення прав людини, реалізацію принципів соціальної справедливості та формування та збереження національної ідентичності. Також запропоновано визначення «державної гуманітарної політики», що розглядається як комплекс стратегій і система заходів щодо формування та збереження української національної ідентичності, захисту прав та свобод громадян, створення належних умов їх всебічної підтримки у напрямках соціальної роботи, освіти, культури, мови, охорони здоров'я (у тому числі психологічного), молодіжної політики та національної безпеки;

– розроблено науково-практичні рекомендації щодо удосконалення гуманітарної політики на національному, регіональному та локальному рівнях.

Удосконалено:

- механізми розроблення та реалізації місцевих програм, спрямованих на розвиток соціальної, сімейної та молодіжної політики, підтримку вразливих категорій населення, ветеранів війни, внутрішньо переміщених осіб та інших;
- механізми залучення інститутів громадянського суспільства до процесу формування та реалізації гуманітарної політики;
- практичні рекомендації щодо реалізації гуманітарної політики в територіальних громадах України.

Набули подальшого розвитку:

- твердження про доцільність децентралізації влади в Україні, передачу повноважень та ресурсів від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування, що дозволяє їм більш ефективно розв'язувати питання місцевого значення;
- розуміння ролі органів місцевого самоврядування в умовах безпекових викликів та загроз, особливо в умовах російсько-української війни, територіальні громади показали свою стійкість;
- виокремлення щодо спроможності місцевого самоврядування до дій в умовах невизначеності та швидких змін є надзвичайно важливою. Органи місцевого самоврядування виявили здатність швидко адаптуватися до нових умов, координувати дії з іншими органами влади та громадськими організаціями, волонтерськими рухами, а також приймати важливі рішення в умовах обмежених ресурсів та часу.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи Сабадаш Н.В. визначається правильністю та коректністю постановки мети і конкретних задач дослідження, використанням належного методологічного інструментарію

дисертаційної роботи, репрезентативністю джерельної бази, яка є доволі широкою, різноплановою та інформаційно насиченою. Коректність термінологічного апарату та концептуальних узагальнень підтверджується опрацюванням значного масиву джерельної бази: наукових праць, нормативно-правових актів та інших джерел, які використовувались в дослідженні. У дисертації містяться повні та детально доведені наукові результати, які опубліковані у 6 наукових працях.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у Розв'язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших учених.

Здобувач показав високий рівень теоретичної підготовки. Здобувачем здійснено порівняння реалізації напрямків гуманітарної політики в Україні до та після реформи децентралізації влади. Окрім цього, дисертаційне дослідження Сабадаш Н.В. пропонує термінологію та власне визначення понять «гуманітарна політика», «державна гуманітарна політика», «гуманітарна безпека». Здобувач продемонстрував високий рівень обізнаності з працями та науковими дослідженнями представників західної та вітчизняної політичної науки за темою дисертації.

6. Наукове та практичне значення роботи.

Кваліфікаційна робота Сабадаш Н.В. має значну наукову та практичну цінність. Основні положення та висновки роботи можуть бути використані: по-перше, у практичній діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування як України загалом, так і Чернівецької області, зокрема; по-друге, у процесі вдосконалення національного законодавства та підготовки нормативно-правових актів на місцевому рівні у сфері реалізації гуманітарної політики, а також у процесі розроблені місцевих цільових програм у гуманітарній сфері; по-третє, в освітньому процесі, у процесі підготовки фахівців у галузі політичних наук,

публічного управління та адміністрування та фахівців з інших споріднених спеціальностей, а також у процесах перепідготовки й підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Окрім того, результати дослідження використано при розробці місцевих цільових програм Чернівецької міської територіальної громади, зокрема: Програми молодіжної політики Чернівецької міської територіальної громади «Успішна молодь» на 2024-2025 рр., затвердженої рішенням Чернівецької міської ради VIII скликання від 31.08.2023 р. № 1383; Програми з реалізації сімейної, гендерної політики, запобігання домашньому насильству та протидії торгівлі людьми Чернівецької міської територіальної громади на 2024-2025 рр., затвердженої рішенням Чернівецької міської ради від VIII скликання від 28.09.2023 р. № 1434; Програми забезпечення молоді житлом у Чернівецькій міській територіальній громаді на 2023-2027 рр., затвердженої рішенням Чернівецької міської ради VIII скликання від 25.05.2023 р. № 1245; Програми національно-патріотичного виховання дітей та молоді Чернівецької міської територіальної громади на 2024-2025 рр., затвердженої рішенням Чернівецької міської ради VIII скликання від 25.01.2024 р. № 1601.

7. Повнота викладу матеріалів дисертації у публікаціях та особистий внесок здобувача.

Результати дисертаційного дослідження Сабадаш Н.В., відповідно до п.8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 03.05.2024 р. №507), достатньо повно представлені одноосібним розділом в одній колективній монографії, одній статті у періодичному науковому виданні, проіндексованому у наукометричній базі даних

Scopus, чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України (категорія «Б») та 4 статтях, які додатково відображають наукові результати дисертації. Також, наукові розробки авторки апробовані на п'ятих міжнародних і всеукраїнських конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Одноосібний розділ у колективній монографії:

1. Сабадаш Н. Гуманітарна політика в територіальних громадах в умовах воєнного стану/Політичні інститути та процеси в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія/за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бортніков, В. Бурдяк, М. Готра, В. Дудінський, І. Дудінська, М. Зан, Н. Кононенко, А. Круглашов, В. Лебедюк, Ю. Остапець, М. Палінчак, Н. Ротар, Н. Сабадаш, Д. Стебляк, І. Тодоров, М. Токар, Т. Федорчак, К. Червеняк, М. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Каф. соціології та соц. роб.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2025. С. 459-480.

Наукова праця у періодичному науковому виданні, проіндексованому у наукометричній базі даних Scopus:

1. Kruglashov A., Sabadash N. Decentralisation Processes in Ukraine: Dilemmas of Democratisation and National Security. Public policy and administration. 2022. T. 21, Nr. 1. P. 22–37. ISSN 1648-2603. (Внесок авторів: Круглашов А.: розробка концепції взаємозв'язку між процесами децентралізації влади та викликами національній безпеці; Внесок Сабадаш Н.: аналіз практичних аспектів реалізації реформи децентралізації влади, виявлення суперечностей між локальною

демократією та необхідністю централізації управлінських рішень для гарантування безпеки на регіональному рівні).

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Круглашов А., Сабадаш Н. Молодіжна політика в територіальних громадах в умовах російсько-української війни. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2024. Вип. 2 (166). С. 3–14. (Внесок авторів: Круглашов А. М.: концептуалізація стратегічних пріоритетів державної молодіжної політики в контексті національної стійкості; Внесок Сабадаш Н. В.: виявлення особливостей трансформації молодіжної роботи на рівні територіальних громад, дослідження нових форм активності молоді та механізмів адаптації молодіжної інфраструктури до викликів правового режиму воєнного часу).

2. Круглашов А., Сабадаш Н. Транскордонне співробітництво в умовах повномасштабної війни в Україні: гуманітарні та безпекові виміри. Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. 2024. Т. 14. С. 35–58. (Внесок авторів: Круглашов А. М.: обґрунтування безпекових аспектів та політичних ризиків транскордонної співпраці в умовах правового режиму воєнного стану; Внесок Сабадаш Н. В.: аналіз гуманітарної складової транскордонної взаємодії, дослідження ролі регіональних та місцевих органів влади у забезпеченні логістики гуманітарної допомоги та підтримки внутрішньо переміщених осіб у прикордонних регіонах).

3. Круглашов А., Сабадаш Н. Гуманітарна політика: основні поняття. Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. 2024. Т. 15. С. 205–227. (Внесок авторів: Круглашов А. М.: наукове редагування та розробка теоретико-методологічних засад дослідження гуманітарної політики; Внесок Сабадаш Н. В.: здійснення понятійного аналізу терміна «гуманітарна політика», визначення її структури, функцій та ключових напрямів реалізації в умовах сучасних викликів).

4. Сабадаш Н. Інституційні засади реалізації гуманітарної політики в Україні в умовах російсько-української війни. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2025. Вип. 58. С. 392–404.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Сабадаш Н. Індекс благополуччя молоді як індикатор транскордонної співпраці м. Чернівці. Транскордонна співпраця – випробування кризами: пошуки ефективності та результативності: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. семінару. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. 2022. С. 66–68.

2. Сабадаш Н. Взаємодія органів влади з громадськістю в розробці і реалізації гуманітарної політики. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: зб. матеріалів доп. учасн. X Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці: Технодруk. 2020. С. 202–207.

3. Сабадаш Н. Зміни пріоритетів гуманітарної політики під час воєнного стану: локальний та регіональний вимір. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці: Технодруk. 2022. С. 239–243.

4. Сабадаш Н. Публічне управління у сфері молодіжної політики в умовах децентралізації та євроінтеграції України. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: зб. матеріалів доп. учасн. IX Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці: Технодруk. 2020. С. 144–150.

5. Sabadash N. Prospects of post-war regional development in Ukraine: humanitarian aspects. The legitimacy of new regionalism in the european integration process. Jean Monnet International Conference. Oradea Romania. 2023. P. 56–57.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Сабадаш Н. Локалізація національної гуманітарної політики в умовах повномасштабної війни в Україні. Влада та управління: зб. наук. праць. Вип. 9. Чернівці: Букрек. 2023. Вип. 9. С. 95–104.

2. Круглашов А., Сабадаш Н. Соціально-гуманітарні виміри діяльності новостворених об'єднаних територіальних громад у Чернівецькій області. Влада та управління: зб. наук. праць. Вип. 7. Чернівці: Букрек. 2020. Вип. 7. С. 234–255. (Внесок авторів: Круглашов А. М.: теоретичне обґрунтування соціально-гуманітарної спрямованості реформи децентралізації влади; Внесок Сабадаш Н. В.: проведення емпіричного аналізу діяльності ОТГ Чернівецької області, систематизація даних щодо реалізації гуманітарних проєктів на місцевому рівні та оцінка ефективності соціального управління в умовах об'єднання громад).

3. Круглашов А., Сабадаш Н. Публічне управління сферою молодіжної політики у процесі утворення об'єднаних територіальних громад. Влада та управління: зб. наук. пр. 2019. Вип. 6. С. 70–82. (Внесок авторів: Круглашов А. М.: розробка концептуальних основ публічного управління молодіжною сферою в контексті адміністративно-територіальної реформи; Внесок Сабадаш Н. В.: дослідження практичних аспектів реалізації молодіжної політики на рівні новостворених громад, аналіз організаційно-правових механізмів передачі повноважень у молодіжній сфері від районного до місцевого рівня).

4. Круглашов А., Сабадаш Н.В. Реформування молодіжної політики України у контексті європейської інтеграції. Політологічні та соціологічні студії: зб. наук. пр. 2019. Т. XVI. С. 156–175. (Внесок авторів: Круглашов А. М.: обґрунтування стратегічних напрямів адаптації державної молодіжної політики до стандартів Європейського Союзу; Внесок Сабадаш Н. В.: здійснення порівняльного аналізу українського та європейського молодіжного законодавства, виявлення ключових

викликів та перспектив імплементації європейських практик молодіжної роботи в національну систему управління).

Аналіз наукових праць здобувача, зазначених ним у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає достатні підстави для висновку про те, що оприлюднені роботи повністю та адекватно відображають основні положення і висновки дослідження. На підставі вивчення тексту дисертації здобувача, його наукових праць та Експертного висновку результатів перевірки на академічний плагіат (перевірку здійснено в антиплагіатній системі Turnitin, показник схожості з джерелами з Інтернету склав 5%) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

8. Апробація матеріалів дисертації.

Результати дисертаційного дослідження були відображені в доповідях на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: IX Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», (м. Чернівці, 25 жовтня 2020 р.), X Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», (м. Чернівці, 14 жовтня 2020 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», (м. Чернівці, 28 червня 2022 р.), Міжнародний науково-практичний семінар: «Транскордонна співпраця – випробування кризами: пошуки ефективності та результативності» (м. Чернівці, 25 травня 2022), Jean Monnet International Conference (Oredea, Romania, May 4-5, 2023 р.).

9. Оцінка мови і стилю дисертації.

Текст дисертації Сабадаш Наталії Володимирівни «Гуманітарна політика територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні» підготовлений науковим стилем, державною мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені чітко, ясно, просто, переконливо, що забезпечує доступність та легкість

сприйняття. Структура роботи складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертація Сабадаш Н.В. відповідає змісту спеціальності 052 Політологія з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії.

11. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації.

Дисертація Сабадаш Наталії Володимирівни «Гуманітарна політика територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 052 Політологія, відповідає всім вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №507 від 03.05.2024 р.), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 р. №40.

12. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Сабадаш Наталії Володимирівни «Гуманітарна політика територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні», на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія, за її актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язанням проблем, практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам пунктів 6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №507 від 03.05.2024 р.).

За результатами публічної презентації результатів дисертації та їх обговорення на засіданні кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 23 лютого 2026 року протокол № 9 дисертацію Сабадаш Наталії Володимирівни «Гуманітарна політика територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія.

**Голова засідання,
професор кафедри політології
та державного управління
Чернівецького національного
Університету імені Юрія Федьковича,
доктор політичних наук**



Наталія РОТАР

Підпис Ротар Н. засвідчую
Учений секретар Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Шуровська І.
" 02 " 03

